

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

VII. Qualis debeat esse contritio quoad intentionem, & alias
circumstantias; vbi, An sufficiat sine dilectione, & proposito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

SECTIO VII.

*Qualis debeat esse contritio quoad intensi-
onem & alias circumstantias: ubi, an
sufficiat sine dilectione, & proposito?*

85. **D**E tribus circumstantiis potest in primis dubitari. De intensione, de duratione, & de recogitatione præcedenti omnium peccatorum in particulari, de quibus homo debet conteri. Quod attinet ad primum, prima sententia fuit, requiri ad contritionem dolorem summè intensum. Hæc tribuitur Adriano in 4. quæst. 2. de penitentia. Fundamentum est, quia peccator debet dolere super omnia, ergo summo dolore, quia talis dolor exigitur in Scriptura, & Patribus; Deuteronom. 4. Cum quaesieris Dominum Deum tuum, inuenies eum; si tamen toto corde quaesieris, & tota tribulatione anima tue. Michæa cap. 4. Dole, & satage filia Sion, quasi parturiens: Ilae. 38. & 39. Ieremæ 31. Joel. 2. & alibi.

84. Hæc sententia communiter reicitur; & merito, quia redderet difficillimam, & quasi impossibilem contritionem: nam vel loquitur de summa intensione simpliciter possibili: & hæc non potest designari; quia nulla est intensio, quæ non possit esse maior vel loquitur de summa intensione possibili hinc, & nunc ex vi huius auxiliij, quo ille homo præuenitur, & hoc etiam est absurdum, quia sæpe contingit, vnum præueniri minori auxilio, quam alium; quare, si ille primus eliceret contritionem remissam ut duo iuxta quantitatem sui auxiliij, iustificaretur; hic verò secundus, licet eliceret contritionem intensam ut octo, non iustificaretur, quia poterat, elicere, ut nouem; quod tamen videtur incredibile, præsertim si hic secundus pauciora & leuiora habebat peccata. Ratio autem à priori est, quod contritio etiam minus intensa est dolor super omnia; non quidem intensius, sed appreciatius; ergo quando etiam exigitur dolor super omnia, non exigitur dolor summè intensus, sed appreciatius; imò si non esset appreciatius summus, quantumcumque esset summè intensus, non sufficeret: non ergo attenditur ex necessitate ad intensiorem, sed ad perfectionem substantialem doloris.

83. Dices debet peccator facere quantum ex se potest, ut satisfaciatur: ergo debet habere summam contritionem, quam potest. Respondeo, si hoc argumentum valeret probaret etiam debere peccatorem satisfacere Deo omnibus modis, quibus posset; scilicet, precibus, ieiuniis, elemosynis, &c. ut facere quantum ex se posset: quod tamen, licet utile sit, non est necessarium. Deus enim requirit à peccatore ex necessitate summam satisfactionem solum in specie non in indiuiduo: quia illud primum poterat homo facile præstare; hoc secundum non nisi difficillime, & fere impossibilitate. Ex quo intelliges obiter, quo sensu aliqui antiqui Doctores exigant dolorem summum intensius; non enim loquuntur de intensione prout in physicis sumitur pro additione gradus ad gradum eiusdem qualitatis, de qua nunc loquimur, sed prout dicit perfectionem essentialis doloris; sicut dicere solemus, Angelum esse intensius perfectiorem, quam omnia animalia; quo sensu etiam ille dolor est intensius perfectior, quando est super omnia appreciatius.

82. Aliqui tamen voluerunt, dolorem contritionis debere saltem excedere in intensione alios actus, quos idem homo habet circa alia obiecta. Ita Petrus de Soto lectione 14. & 15. de Penitentia. Alij solent asserere, sed ij solum loquuntur de dolore intensius

maiori secundum appretiationem ut dixi. Potest tamen sententia confirmari ex Cypriano tractat. de lapsis; ubi ait *Quam magna deliquimus, tam granditer desolamur, penitentia crimine minor non sit.* & ex Ambrosio ad Virginem lapsam. Cap. 18. *Fortius est dolendum quia fortius est peccatum?* ergo existimant ij Patres dolorem debere esse cō intensiorem, quod fuit intensior affectus ad peccatum, ut scilicet dolor sit super omnia.

87. Cuiuscumque sit hæc sententia, impugnatur facile ex dictis: quia illa regula esset multis fallacijs, & periculis exposita: nam contingeret aliquando, vñ peccatorem habuisse actum intensiorem circa aliquod obiectum, quam alium: & per consequens deberet postea habere contritionem intensiorem, ut iustificaretur, quam alius; quod est absurdum, præsertim cum potuisset cōtingere, suum peccatum fuisse simpliciter leuius, quia affectus intensior non semper est grauius peccatum, potest enim alius affectus crescere ex malitia obiecti. Item, quando petitur dilectio Dei super omnia ex precepto charitatis, non requiritur esse intensiorem amore aliorum obiectorum, quæ ille homo amat: nam eodem amore amat Deum, & homines propter Deum, & per consequens eadem intensione, sed tamen plus amat Deum, excessu, scilicet, appretiatione: ergo de eodem excessu debet intelligi dolor super omnia. Denique quæ contra primam sententiam dicta sunt, applicari possunt contra hanc secundam, & vtraque etiam reicitur ex verbis Chrysostomi epistola 1. ubi dicit, *Deum quātulācumque, & quālibet breui tempore gestam penitentiam non respicere, nec pati etiam exigua penitentia amitti mercedem.* Non negamus, expedire ut peccator conetur summa intensione dolere tum ut certior sit penitentia, tum ut plenius satisfaciatur non solum pro culpa, sed etiam pro pœna: in quo sensu debent accipi Patres, qui summum dolorem exigunt. Nec aliud etiam probant loca sacrae Scripturae, ibi enim mouemur ad id, quod melius est; ne forte dum minus volumus, non habeamus etiam quod sufficit.

88. Hinc inferitur primò, quid dicendum sit de duratione requisita ad contritionem; nam licet aliqui, quos refert Suar. disp. 4. sect. 1. exigant durationem contritionis per aliquod tempus, ut acceptetur à Deo: contraria tamen sententia est communis, & certa; quia colligitur ex sacra Scriptura, & Patribus, quos refert *sestione sequenti*; & ratio est clara; quia contritio est vltima dispositio ad gratiam, nec vnquam exigitur illa duratio, sed solum quod sit dolor super omnia; ergo sicut potest homo diligere Deum super omnia in primo instanti (si datur instans) vel certe in quolibet breuissimo tempore, & probabile est, Angelos per dilectionem primi instantis se disposuisse ad gratiam recipiendam: sic etiam homo poterit perfecte dolere super omnia in primo instanti, quo conteritur, & per consequens disponetur sufficienter ad iustificationem.

89. Contra hanc communem doctrinam est argumentum, quo vtitur Caietanus, si enim non requireretur determinata duratio pro aliquo tempore ad valorem contritionis, quæ mora nobis sit ignota, & Deo nota: posset aliquis certò scire, se esse in statu gratiæ, posset enim scire, se habuisse dolorem de peccatis super omnia, & hoc ex eo motiuo, quod peccata displiceant Deo: ergo potest scire, se habuisse contritionem, quæ infallibilitet asserit iustificationem ex lege Dei.

Respondetur, idem argumentum soluendum esse in sententia contraria: posset enim homo certò etiam scire, illum dolorem durasse tamdiu quamdiu

in omni sententia sufficit, ut acceptetur à Deo: nemo quippe dicit, debere contritionem durare per annum, vel mensem, ut homo iustificetur: incertitudo ergo iustificationis, & gratie recuperate ex multis aliis capitibus provenire potest. Primum quia nescimus, an actus doloris fuerit unde quaque bonus absque admixtione alicuius circumstantie malae tenentis se ex parte actus qui reddat actum malum saltem venialiter. Secundum, quia saepe putamus, nos diligere Deum super omnia, & salimur, habemus enim occultum in corde affectum ad aliquid Deo repugnans; sicut quando Saul dicebat, 1. Regum 15. Implevi verbum Domini: cum tamen ex parte non implevisset: unde respondit ei Samuel, Et quæ est hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio? Sic saepe non attendimus ad inobedientiam, & affectum aliquem perseverantem in corde contrarium legi Divine: Unde David meritò petebat, ut ab his occultis liberaretur: sunt enim multa quæ per ignorantiam culpabilem vel committantur, vel non delentur, à quibus semper formidare possumus. Denique (ut alia omittam) ipsa opinionum multitudo circa ea, quæ ad veram contritionem requiruntur, & multò magis circa requisita ad iustificationem, faciunt, ut licet possit aliquis nunquam moraliter iudicare, se esse in gratia Dei, cuius multa signa in se ipso experitur, nemo tamen (seclusa revelatione) id certò sciat illa certitudine, quam Trident. sess. 6. c. 2. negavit, scilicet, certitudine fidei, cui fallum subesse non possit. Videatur Suarez lib. 9. de gratia, c. 9. & 10.

1. Reg. 15.

90.
An requiratur
recogitatio
specialis pec-
catorum?

Infertur secundò, neque etiam requiri ad valorem contritionis recogitationem explicitam singulorum peccatorum in particulari. Hæc est contra Canum, Sotum, & Medinam relatos à Suarez. sess. 6. nam licet alij etiam adducantur ad eandem sententiam, ii tamen videntur loqui solum de recogitatione in ordine ad confessionem. Ratio autem est, quia ea obligatio non fundatur in aliquo præcepto positivo, vel naturali; nec necessaria est ad excitandum dolorem de peccatis: nec credibile est, Magdalenam, vel alios similes recogitasse ita in speciali species, & numerum peccatorum, priusquam iustificarentur, ergo satis erit ea in communi recogitare ad excitandum dolorem. Per accidens tamen aliquando oportebit ea in specie considerari ad remedia apponenda, vel ad restituendum &c.

Chrysost.

Adducuntur pro contraria sententia aliqua sacre scripture loca, & Patrum qui ad recogitationem specialem hortantur: sed quidem inde non fit esse simpliciter necessariam, sed valde utilem, & opportunam, Solus Chrysostomus videtur difficilius loqui hom. 9. ad Hebr. circa finem his verbis: si quis recognoscit se peccasse, & non ad singulas species descendat, nunquam cessabit. Sed tamen ibi Chrysostomus non negat, illum posse iustificari; solum negat, perseveraturum in gratia, quia regulariter oportet, propositum descendere ad particularia, ut occurrente postea occasione servetur; quæ regula est satis communis apud viros spirituales. Alias objectiones leniores vide apud Suarez ubi supra & apud Vasquez in præfati questione 85. articulo 2. dub. 7. qui latè eam quæstionem disputat.

91.
An sufficiat
dilectio sine
doli
Doli

Dubitari solet de contritione, an sufficiat sine actu amoris, aut proposito non peccandi? Aliqui dicunt, amorem sine contritione non sufficere ad iustificationem: Alii contra, non sufficere contritionem sine amore formali. Utroque vide apud Suarez dicta disput. 4. sess. 2. & disputatio 9. sess. 1. Communior iam sententia docet, sufficere quemlibet ex iis actibus, si seorsum ponatur: licet aliqui

negent, posse poni per se loquendo amorem sine detestatione, si addit sufficiens memoria peccati commissi, & non dimissi. Videatur Suarez ubi supra & P. Agidius in præfati disput. 2. dub. 6. Nos suppositis, quæ in superioribus diximus, breviter respondebimus. Diximus enim disput. 1. detestationem esse etiam simul amorem, idem enim est detestari peccatum ex motivo charitatis, seu quia malum Dei est; ac velle Deo carentiam peccati, licet quo admodum tendendi differant ii duo actus sicut ii etiam actus, quo volo Petro visum, vel quo nolo, Petrum esse cæcum; nam licet unus sit per modum fugæ, & alius per modum prosequutionis: re tamen vera habent idem obiectum saltem virtualiter, unde fit, actum contritionis, qui ex motivo charitatis fit, semper esse dilectionis, licet non ita explicitum, ac si tenderet per modum prosequutionis sufficit ergo contritio sine alio actu amoris, quia ipsa semper est actus amoris.

Item diximus disput. 4. actum contritionis esse detestationem peccati; ex quo fit posse dari actum amoris Dei sine contritione formali, cum homo possit non recordari tunc alicuius peccati, quod debeat detestari: tunc ergo dictum videtur cum communi, sufficere illum actum perfectæ dilectionis ad iustificationem sine detestatione formali: non quidem eo quod ille amor in voto habeat detestationem & contritionem, (ut aliqui volunt) nam contritio præcisè in voto non sufficit: alioquin etiam attritio sufficeret extra sacramentum, quia in attritione includitur votum contritionis, sicut aliorum præceptorum: Probatur ergo conclusio aliter, scilicet, quia dilectio, licet non sit formaliter contritio, est tamen virtualiter, & æquivalenter, quod sufficit.

Dices, continentia ista virtualis non sufficit, ut possit homo iustificari: nam etiam in actu imperante continetur virtualiter imperatus, & tamen non habet imperans æqualem bonitatem cum ea, quam habet imperatus: nam per actum spei, vel Religionis, possumus imperare actum charitatis: qui proculdubio melior est quam actus spei, vel religionis: ergo licet dilectio contineat virtualiter contritionem, non adeo habebit honestatem æquivalentem, ut disponat ad iustificationem. Respondeo, aliud esse contineri unum actum in alio, ut in causa, vel applicante, sicut actus imperatus continetur in imperante: aliud vero contineri ut in voluntate æquivalenti: primo modo non sufficit illa continentia; quia actus imperatus habet aliud motuum excellentius, cuius perfectionem non attingit sæpè actus imperans. At verò secunda continentia sufficit, quia verè uterque actus habet idem motuum, & tendit ad idem obiectum, licet unus magis explicitè quàm alius: nam dilectio, v. g. Dei super omnia, si perfecta est, eo ipso præfert Deum rebus omnibus, atque adeo implicite vult omnia posse habere, ne Deum offendar: contritio vero ex eodem motivo dolet, quod per peccatum creatura fuerit Deo anteposita: continetur ergo unus actus æquivalenter in alio, quia quo ad effectum idem vult dilectio, quod contritio: & per consequens æquè disponit ad iustificationem. Et hoc pacto concordantur facillè sacre scripture, & Patrum loca, quæ nunc exigunt actum contritionis ad iustificationem, nunc autem pollicentur veniam peccatorum omnibus, qui habent veram dilectionem quæ loca poteris videre apud Suarez dicta sectione prima: qui tamen videntur solum amittere numero 11. iustificationem ab actu doloris quando contingit obliuio, vel inconsideratio naturalis, & inculpabilis peccatorum: tunc enim poterit dari dilectio perfecta Dei absque dolore

dolore peccatorum: secus quado homo advertit ad sua peccata: tunc enim elici debet actus etiam doloris. Nam per se (inquit) loquendo, hoc est medium necessarium ad illum effectum: ergo quando potest commodè adhiberi; non dabitur effectus sine tali medio. At verò, quando homo cogitat actum de suis peccatis, potest facillè adhibere remedium penitentiae, & non legitime excusabitur exercendo solum actum amoris, quia amor non impedit peccatorum detestationem si actum cogitatur: imò ita movet ad illam, ut vix homo possit continere dolorem, si verè amat, etiamsi velit: maxime quando intelligit, peccata nondum fuisse remissa.

Hoc tamen in rigore loquendo, non videtur universalius verum: quia sicut interveniente obligatione, vel inadvertenti peccatorum, potest esse dilectio sine penitentia formali, eò quod non adherit necessitas penitentiae ad finem dilectionis: ita quando adest memoria peccatorum, poterit id contingere; quia non apparet etiam tunc necessitas penitentiam tunc habendi ad finem charitatis, imò nec ad salutem: non enim est illud ultimum instans vitae, vel articulus mortis, in quo urgeat praeceptum procurandi iustificationem: non apparet ergo necessitas habendi penitentiam, etiamsi diligat homo Deum actum, & desideret efficaciter suam salutem; hi enim actus solum inferunt necessitatem electionem medij necessarii ad suos fines, non est autem medium necessarium ad salutem, vel ad finem charitatis, dolere nunc de peccatis, alioquin urgeret praeceptum penitentiae pro hoc instanti, quod est contra id quod supponimus: ergo potest stare dilectio Dei & memoria peccatorum & non elidere tunc actum formalem penitentiae, sed ad solum habere propositum eliciendi eum debito tempore. Vnde ipsemet Suarez paulò inferius, n. 12. addit necessariam illam connexionem doloris cum dilectione Dei non esse, nisi quando adest memoria practica peccatorum: hoc est, ut occurrant memoriae tanquam detestanda, & delenda. Quibus verbis, si velit significare, tunc oriri necessariam detestationem peccati ex dilectione Dei, quando cognoscitur ipsa detestatio necessaria tunc ex praecepto; verissimè est: quia dilectio Dei continet implicitè voluntatem observandi omnia Dei praecepta: si verè velit etiam necessariam oriri detestationem, quando cognoscitur detestatio necessaria ad delenda peccata, licet non obliget pro nunc, sicut nec est pro nunc obligatio procurandi iustificationem, in hoc sensu non videtur verum, ut diximus.

Nec obstat ratio, quæ probat ibi hanc necessariam connexionem ex eo quod dilectio Dei continet formaliter, vel virtute voluntatem efficacem expellendi culpam: cum ergo proponatur ut medium necessarium ad eam finem detestatio peccati; non poterit hæc non sequi. Hoc inquam non obstat: quia vel sermo est de expulsiōe culpæ actualis: & huius proculdubio habet dilectio Dei efficacem odium saltem virtute, & continet voluntatem expellendi illam: ad hoc tamen non est medium necessarium dolor de præteritis: nam sicut dilectio actualis Dei est omnino impossibilis cum peccato mortali, sic eadem dilectio actualis se sola expellit sufficienter peccatum actuale: mortale vel sermo est de expulsiōe culpæ habitualis: & tunc negamus dilectionem Dei continere voluntatem efficacem expellendi eam nunc, sed solum expellendi eam debito tempore: dilectio enim Dei per se solum tendit ad coniungendum amantem ex parte sua statim cum Deo, non verò ut amatus coniungatur, & redeat amantem; imò posset aliquis ex amo-

re desiderare odio haberi ab amato, si id bonum & iudicaret ipsi amato esse: verus enim amor non querit quod suum est, sed quod bonum est amato: non ergo est necesse, quod dilectio Dei sit voluntas efficacis delendi statim culpam habitualement: hoc enim non est amare, sed velle amari à Deo: sufficit ergo quod velit efficaciter delere peccatum habituale, quando id necessarium sit ad obdiendum Deo, vel non committendum novum peccatum. Cum hoc tamen stat, quod communiter ex dilectione actuali Dei, & memoria peccatorum oriatur statim penitentia, & dolor de illis: non quia apprehendatur ij actus necessarii ad expulsiōem peccati habitualis, sed quia ex amore alicuius obiecti statim oritur odium contrarij; sic enim ex amore Petri, si audio eum ægrotasse, maxime ex ea culpa, oritur statim displicentia & morbi, & meæ culpæ, licet utramque transierit: hæc tamen connexio non est adeo necessaria, ut non possit vniquam impediri: amor enim efficax solum videtur asserre necessariam voluntatem eorum, quæ adhiberi oportet à me in bonum necessarium illius, quem amo, & ad conferendam coniunctionem affectivam cum illo.

Denique quod attinet ad actum propositi; Theologi communiter requirunt, illum esse explicitum, & formalem propter verba Tridentini sess. 14. cap. 4. ubi dicitur, contritionem esse detestationem cum proposito: & Florentini in decreto Eugenij, ubi dicitur, ad contritionem pertinere dolorem de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero, & propter multa loca sacrae scripturae, & Patrum, quibus hoc propositum exigitur. Hanc communem sententiam temperat Suarez, sess. 2. ut procedat per se loquendo: per accidens tamen dicit, sufficere propositum virtuale, quod includitur in detestatione peccati commissi propter motum universale: nam qui dolet de commissis propter Deum virtualiter vult ea iterum non committere: quod eodem modo probatur, quo detestationem virtualiter inclusam in amore sufficere: vide Suarez ubi supra, res enim est facilis, nec indiget longiori disputatione.

SECTIO VIII.

Utrum contritio perfecta habeat semper coniunctam remissionem peccati, etiam ante receptionem actualem sacramenti?

Propono hanc questionem sub his terminis, sub quibus eam proposuit Franciscus Silivius Theologus Duacensis in questionem 5. supplementi S. Thomae à Francisco. *Quatuor placet* art. primo ubi quatuor docet. Primum non semper, Sylvijs. imò nec frequenter, vel ordinariè contritionem habere coniunctam remissionem peccatorum antequam recipiatur sacramentum, licet sit cum dilectione Dei perfecta, & super omnia coniuncta, sed aliquando solum id contingere. Secundo docet, contritionem disponere certè ad iustificationem, quatenus qui contritus est, licet non statim iustificetur, iustificabitur tamen ante mortem intuitu illius contritionis, si non apponat interim obicem novi peccati. Tertio dicit, aliquando etiam extra mortem, haberi remissionem peccati intuitu contritionis ante susceptionem sacramenti; scilicet, cum quis non nisi difficile potest adire sacerdotem, siue quia habitat inter infideles, siue quia tenetur in vinculis, aut simili impedimento prohibetur. Quarto dicit, aliquando etiam id contingere extra talem necessitatem, quando

97.
An requiratur propositum, Trident.

98.